

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Expositio Cavsarvm Quibus S. R. M. Sveciae bellum à
Rege Regnoque Daniae sibi illatum, etiam post Pacem
Roschildiae initam, continuare coacta fuit**

Coyet, Peter Julius

[S.l.], 1658

Sequuntur argumenta Commissariorum Danicorum quibus ostendere
volebant, Rumsdahlum Praefecturae Nidrosiensi non subiacere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10534

ei concepta sua opinioni mordicus inhaerent, remittentes illam rem decisioni & sententiae sui Regis; ut rebus sic stantibus & pro ratione temporis argumentis ac verbis nihil omnino possit effici. Proinde R. M. V. clementissimam voluntatem & mandata humillime exspecto, & edoceri cupio, quid hae in re agendum mihi sit. Et quandoquidem Dani argumenta sua prolixè admodum scripto consignarunt, herique sub versperam ad me miserunt, ego jam in eo sum, ut itidem scripto ad illa respondeam, quae ambo deinde V. R. M. proxime à me accipiet, &c.

Sequuntur argumenta Commissariorum Danicorum
quibus ostendere volebant, Rumsdahlum Praefecturae
Nidrosiensis non subiacere.

S. R. M. Sueciae Commissariae ac Praefectae Provincialis,
Illustris Domine Laurenti Creutz.

Quandoquidem S. R. M. Daniae ac Norwegiae, S. R. M. Sueciae, vigore sexti articuli Instrumenti Pacis inter utrosque Reges nuper Roschildiae die proxime elapsa 26. Febr. constituti, cessit Praefecturam Nidrosiensem cum omnibus subjectis urbibus, arcibus & munimentis, ut & ecclesiasticis ac secularibus bonis, praefecturis & pertinentiis, quae vel jure eò pertinent, vel olim eò pertinuerunt, terra marique, ut Regno Sueciae in perpetuam possessionem ac proprietatem inferantur: Nos infra nominati ab alte memorato clementissimo nostro Reges jussi quidem fuimus, Praefecturam istam Nidrosiensem, cum omnibus jure eò pertinentibus, praevia verorum & legitimorum istius praefecturae Nidrosiensis finium ac limitum positione, S. R. M. Sueciae ad id constitutis Commissariis tradere, quò dicta pacificatio hoc modo effectum suum debitum sortiatur: Sed Commissio ista nostra eam conditionem in se continet, ut quantum ad praefecturas Rumsdahlensem ut & Monasteriorum Rinse & Bache spectant, in limitum istorum definitione cautè procedamus, & elementissime nobis impositam functionem accurate observemus, ne amplius aliquid, quam quod juxta Instrumentum Pacis requiritur, cedatur. Et quandoquidem ex S. R. M. Sueciae ad accipiendam Praefecturam Nidrosiensem constituto Commissario Illustri Domino Laurentio Creutz, L. Barone, percepimus, ipsum in animum suum induxisse, quod Praefectura Rumsdahlensis Nidrosiensi subjaceat, ejusque particula existat, officii nostri ratio postulavit, ut Regis & Domini Nostri clementissimi commodis & juribus, prout severissime mandatum nobis fuit, omni studio invigilemus, & solide demonstremus, Rumsdahlum peculiarem & separatam esse praefecturam, quae Praefecturae Nidrosiensi nunquam subjacuerit, nec vel hodie eidem subjaceat.

I.

Primo namque Praefectura Rumsdahlensis omnino separata est à pratura Nidrosiensis Praefecturae, ut ne unica quidem villa ad Rumsdahlum pertinens, extra
vetere

veteres & nullatenus controversos ejusdem limites, quantum quidem ad nostram
 notitiam pervenire potuit, sita sit. Indubitatum etiam est, Præfecturam Rumsdahl-
 liensem Nobilibus quibusdam viris aliis, præter Præfectum Nidrosiensem, con-
 cessam, qui eandem auctoritatem, ac potestatem in Rumsdahlenses colonos & sub-
 ditos obtinuerunt, qua Præfecti Nidrosienses in sui districtus rusticos gavisi fuere,
 adeo ut ipsimet Prætores, scribas parciales, & ejusmodi alios Ministros consti-
 tuerint, quibus incubuit, suis propriis Præfectis, & nullo modo Præfecto Nidro-
 siensi administrationis suæ & redituum rationes reddere. Et sub hac conditione
 Præfectura ista ab Ottone Brochenhuus, Georgio Wind, Cancellario Reventklau,
 Uffone Hoy & aliis possessa fuit. Equidem quandoque contigisse novimus, ut
 Serenissimi Reges Dania, gloriosissimæ memoriæ, cuidam Præfectorum Nidrosi-
 ensium præfecturam Rumsdahlensem cum Nidrosiensi, sub certis quadam pensio-
 ne & reditibus, simul possidendam concesserint; verum illud separatim factum est,
 & per peculiare aliquod diploma regium, nec in literis, quibus Præfectura Nidrosi-
 ensis indulgebatur comprehensa fuit. Et propterea dictis præfectis competebat ju-
 risdictio & administratio Rumsdahlis non ut Præfectis Nidrosiensibus, sed ut præ-
 fectis Rumsdahlensibus, datis idcirco peculiari diplomate & concessionis literis.
 Hoc modo Domin. Stenonem Bilde, Dom. Tagonem Tott Andrea fil. & Dom.
 Olavum Pafsbierg dictam præfecturam Rumsdahlensem possedisse constat. Nec no-
 vum & insolitum est in Dania, unum Nobilem duas vel tres distinctas ac separatas
 Præfecturas habuisse, quemadmodum exempli gratia, Regni Danicæ Admiralis
 Dominus Ulfo Gædde simul & eodem tempore tenuit Præfecturam Bradtsbergh
 in Norwegia, & duas præterea alias in Dania, quæ omnes nihilominus distinctæ
 invicem fuerunt atque separatæ. Similiter Dominus Laurentius Grubbe eodem
 tempore Præfecturam Nicopiensem Falstria, & Alholmensem, una cum Cœnobio
 Halstedt in Lalandia habuit, cum tamen Falstria & Lalandia distinctæ sint provin-
 ciæ. Ita Dom. Pallas Rosenkrantz Præfecturas Nicopiensem in Falstria & Al-
 holmensem in Lalandia possedit. Quod si itaque in imperato quodam & infelici ca-
 su accidisset, ut illo tempore Nicopiensis Præfectura una cum Falstria in alterius
 cujusdam extranei potestatem concessisset, quis quæso posset aut vellet concludere,
 Lalandiam, quæ dictas præfecturas Alholm & Cœnobium Halstedt comprehen-
 dit, sequi debere Falstriam, eò quod dictus Laurentius Grubbe simul Præfecturas
 istas obtinuerit. Præterea Rumsdahlensis Præfectura aliquando ejusmodi mutati-
 onibus obnoxia fuit, ut interdum Præfecti Nidrosienses eandem possederint, &
 post annos aliquot iterum amiserint, præfectura tamen Nidrosiensis adhuc penes
 eosdem manserit, quemadmodum scilicet Serenissimis Regibus placuit, unum vel
 alterum suorum Ministrorum beasse, beneficiisque affecisse. Atque hæc ita con-
 tigare, usque dum tota Rumsdahlensis Præfectura, quantum quidem ad Regnum
 ibidem pertinebat, partim Domino Hannibali Sehestedio, partim verò Selio Mar-
 selio pignori exposita fuerit, adeo ut S. R. M. nihil omnino reliquum manserit,
 præter

præterunicam villam, quæ Prætoris usibus destinabatur, & decimas, quibus S. R. M. Fridericum Wrne, & postmodum me Petrum Wibium, ex parte & pro certo canone, per peculiare aliquod Diploma donavit, & vel eam ob causam, quod reliqua pars exiguum saltem commodum importet, & vix beneficii vel doni nomen mereri possit. Ex quibus jam dictis omnibus facile est judicare, Rumsdahlensem Præfecturam semper fuisse separatam & distinctam à Præfectura Nidrosiensi.

2.

Quod verò R. M. Sueciæ Commissarius sibi persuadet, Rumsdahlum vel ideo Præfecturæ Nidrosiensi subiacere, quod Præfecto Nidrosiensi interdum cura Justitiæ administrandæ in Rumsdahlum demandata fuerit, ita ut Rumsdahlenses gravamina sua ad Præfectum Nidrosiensem retulerint, illi equidem operi Præfectus Nidrosiensis, ut peculiari cuidam Commissioni sibi demandatæ, vacavit, nullatenus verò ut Præfectus Nidrosiensis, & sub isto conceptu, eò quod Præfecti Rumsdahlenses ut plurimum ejusmodi officii in aula Regia præfuerint, quæ ipsorum præsentiam necessario requirebant, ut propterea alteri cura Præfecturæ injungenda fuerit. Et quoniam nemo aderat, cui cura ista tam commodè imponi poterat, præter Præfectum Nidrosiensem, ideoque Regis jussu, loco alterius illi rei vacare necesse habuit. Et ita fieri videmus in diversis Regni Daniæ locis, quorum unicum saltem exemplum heic adduxisse juvat. Præfectus Regius in Arce Andreskow in Silandia curam etiam gerit justitiæ in Præfectura Sæbygaard, cum tamen Sæbygaard alia & diversa Præfectura sit ab Andreskowiana.

3.

Quod Præfectus Nidrosiensis census regios agat in præfectura Rumsdahlensi, itidem nullatenus demonstrat, Rumsdahlensem Nidrosiensi subiacere. Nam eodem modo Præfectus Regius in Helsingborg Tributa imperavit, exegit & accepit à subditis Præfecturæ Cœnobii Herridtswad; & Præfectus Regius Ottoniæ Fionium similiter imperavit, exegit, sibi que numerari fecit Tributa à subditis Cœnobii Dalum, cum tamen Monasterium istud Herridtswad, quod multis Senatorum Regni Daniæ concessum fuit, peculiaris Præfectura ab Helsingborgensi, & similiter Monasterium Dalum ab Ottoniensi distincta ac separata manserit. Ut itaque, quod à Regibus Daniæ ob certas causas & momenta rerum in hunc modum constitutum & ordinatum est, jam in præjudicium ac damnum clementissimi nostri Regis verti & exponi jure nequeat.

4.

Nec quicquam ad rem facit, quod jurisdictio Ecclesiastica in Rumsdahl sit penes Episcopum Nidrosiensem. Universæ enim Norlandiæ itidem Episcopatus seu Diocœsi Nidrosiensi subjacent, nihilominus tamen sub clementissimi Regis nostri

nostri dominio permanent. Similiter jurisdictio ecclesiastica totius *Præfecturæ Bahusienfis* fuit penes Episcopum Christianiæ, quo non obstante Bahusium semper ab Aggershusensi distincta & principalis quædam *Præfectura* extitit.

5.

Et hoc ipsum est, quod responsionem Nobis subministrare potest ad objectionem illam, quando dicitur, quod in controversiis Appellationem desiderantibus à *Præfectura Rumsdahlensi* semper appellatum fuerit ad Tribunal Nidrosiense, cum Tribunal seu iudicium *Præfecturas* neque jungat neque separet. Manifestum id est ex *Præfectura Aggershusensi*, in qua duo quidem inveniuntur Legiferi, permanet tamen unica saltem *Præfectura*. Quemadmodum etiam duæ interdum pluresve *Præfecturæ* uni Tribunali subjacent, & vel propterea unam *Præfecturam* non constituunt. Exempli gratia: Norlandiæ & Fimmarchia diversæ & separatæ *Præfecturæ* sunt, sed unicum saltem habent Legiferum. Multum enim impensarum faciendum esset, si in qualibet *Præfectura* peculiaris Legifer alendus.

6.

Nec illud obstare potest, quod civibus Nidrosiensibus liberum & permissum fuerit, negotiationes & commercia in *Præfectura Rumsdahlensi* exercere, quodque aliqui civium dictorum domicilia sua ac familiam ibidem habuerint. Commercium enim & negotiationes in posterum inter utriusque Regis subditos libera permanent, juxta tenorem factæ *Pacis & Pactorum* inter regna hæc borealia. Quod verò civibus quibusdam Nidrosiensibus in Rumsdahlia habitare concessum fuit, id sane per conniventiam factum est, & repugnat privilegiis urbis Nidrosiensis, & multis sententiis Regiis, in Comitibus Regni hujus Norwegiæ latis, quibus prædictis Civibus severissimè mandatum fuit, ut familias suas iterum Nidrosiam transferant, ibique agant atque habitent, juxta civitatis privilegia. Similiter multi civium Nidrosiensium in Norlandiis habitant, & tributa sua *Præfecto Nidrosiensi* pendunt, unde tamen nequaquam inferre licet, Norlandias *Præfecturæ Nidrosiensi* subjacere. Civitates Hanseaticæ sua emporia & domus mercatorias Bergis Norwegiæ possident, ipsisque liberum est in Norlandiis negotiari; propterea tamen dici nequit, Bergas urbibus Hanseaticis, vel urbes Hanseaticas Bergis, multo minus Norlandias Bergis, vel Bergas Norlandiis subesse.

7.

Præter isthæc omnia Rumsdahlum certos suos & ab immemoriali jamdum tempore positos limites & separatos terminos habuit, tam ubi Aggershusium, quam Normœr, Sundmœr, & alias circumjacentes *Præfecturas* attingit; & illi ipsi limites paludibus, ingentibus rupibus lapidibus terminalibus in eum finem consti-

constitutis rivulis, torrentibus, jugis montium, lacubus, aliisque memorabilibus terminis denotantur & significantur, ex quibus omnibus dilucidè patescit, Rumsdahlum separatam & peculiarem provinciam à finitimis præfecturis & provinciis nunquam non fuisse. E contrario in plurimis Præturarum, quæ Nidrosiensi Præfecturæ subsunt, ne unus quidem singularis ac memorabilis terminus invenitur, quibus invicem distinguuntur, præter quasdam saltim arbores, parvos lapides, & ejusmodi alia, per quæ cujuslibet coloni ager & proprietas à vicini sui prædio separari solet. Imo dictæ Præturæ omnes certis limitibus non ita sunt in universum distinctæ, ut non maxima earundem pars sibi invicem sint conjunctissimæ. Quidam enim agricolarum forum suum in hac Prætura habent, in altera verò templum frequentant, & sacra sua peragunt; quidam tributa sua huic, canonem verò ac censum alii Prætori pendunt. Item limites quarundam Præturarum in medio agrorum & pratorum constituuntur, ut propterea eorundem coloni decimas suas huic, canonem verò sive censum alii Prætori pendant. Unde clarissimè perspicitur, dictas Præturas uni alicui Præfecturæ subesse. Verum enim vero Rumsdahlum omnino alia & diversa hac in re est conditio, quippe quod ejusmodi limitibus à reliquis separatur, qui juxta stylum ac consuetudinem Norwegiæ, unum Provinciam seu Præfecturam ab altera se jungunt.

8.

Regnante Olao Hacquini filio parva quædam civitas, cui nomen Wedøel in Rumsdahlum sita erat, quo Rumsdahlenses incolæ merces suas civibus ejusdem loci vendendas comportare, & à quibus è contrario necessaria sibi mercimonia emere tenebantur. Unde manifestum est, Rumsdahlum ab immemoriali jamdum tempore peculiarem provinciam fuisse, quæ nec olim nec hodie Præfecturæ Nidrosiensi subjacuit.

Nos itaque S. R. M. Daniæ ac Norwegiæ infra scripti Commissarii necessarium duximus, Informationem isthanc de Præfectura Rumsdahlensi S. R. M. Sueciæ constituto Commissario Illustri Domino Baroni Laurentio Creutz in scripto exhibere, antequam ad finium regundorum opus inter Aggershusensem & Nidrosiensem Præfecturas accingamur, prout à Rege nostro nobis injunctum fuit, quò de iis, quæ ex jure & æquo vel ad Præfecturam Nidrosiensem spectant, vel non, convenire queamus. Antequam enim de his non fuerit conventum, vix apparet, quomodo limites aliqui ab illa parte poni possint. Quin potius universum negotium clementissimorum nostrorum Regum sententiis ac decretis remittendum erit. Nidrosiæ, d. 4. Jun. Anno 1658.

Præben de Ahnen. Peter VVibe.

O 2

Com